

Vereniging voor Onderwijsrecht Werkgroep Leerplicht en Leerrecht

Respons in internetconsultatie op het voorstel tot de Wet tot verlenging van de kwalificatieplicht

De Werkgroep Leerplicht en Leerrecht is een onderdeel van de Vereniging voor Onderwijsrecht VvO. Deze werkgroep bestaat sinds 2003 uit diverse praktijkbeoefenaren van het onderwijsrecht in Nederland.

Een aantal deelnemers van deze werkgroep hebben dit conceptwetsvoorstel met interesse bestudeerd en willen u in respons hierop een aantal aspecten onder de aandacht brengen.

Dit voorstel beoogt dat zoveel mogelijk adolescenten tot 21 jaar alsnog een startkwalificatie behalen als zij daar nog niet over beschikken en ook geen andere zinvolle bezigheden hebben.

Als werkgroep vinden wij het recht op bij elke jongere passend onderwijs van elementair belang. Zo zeer zelfs, dat dit recht volgens ons in artikel 23 Grondwet zou moeten worden opgenomen, samen met de andere grondrechten die ons onderwijsstelsel hebben gevormd.

Wij zijn er dan ook sterk voorstander van om het recht op passend onderwijs van om welke reden dan ook niet-schoolgaande jongeren uitdrukkelijk te regelen. Wij steunen in zo verre de intentie van dit conceptwetsvoorstel.

Wel voelen veel deelnemers van onze werkgroep bezwaren tegen de principiële dwangmatige uitwerking van dit recht in dit voorstel, met name over de verhouding van schoolplicht voor (jong)volwassenen met o.a. het recht op privacy in artikel 8 EVRM.

Hieronder volgen een aantal opmerkingen van wetstechnische en praktische aard.

Onduidelijkheid bij vrijstellingen in het voorgestelde artikel 4i Lpw

Het derde lid van artikel 4i (nieuw) stelt jongeren vrij, die geen onderdanen zijn van een land in de EU, de EER of Zwitserland en die inburgeringsplichtig zijn en nog niet aan de inburgeringsplicht hebben voldaan. Zoals wij de wettekst begrijpen, wordt een dergelijke jongere kwalificatieplichtig zodra deze de inburgeringsplicht wel heeft vervuld en nog geen 21 is en niet zinvol bezig is. Is dit de bedoeling? Dat blijkt niet uit paragraaf 4.1 van de memorie van toelichting. Daaruit komt niet naar voren dat jongeren uit niet-EU/EER-landen of Zwitserland die hun inburgeringskwalificatie halen ook een startkwalificatie moeten gaan halen. Het ontbreekt daarmee aan duidelijkheid op dit punt.

Verduidelijking bij vrijstellingen in het voorgestelde artikel 4i Lpw; voorstel tot verruiming artikel 15 Lpw

Het vierde lid geeft een aantal kennelijke gronden voor vrijstelling van de verlengde kwalificatieplicht, althans omstandigheden waarbij deze plicht niet geldt. Dit zijn niet steeds omstandigheden waar het gemeentelijke handhavende apparaat van op de hoogte zal zijn; deze moeten dus aan de gemeente worden meegedeeld. Een procedure van beroep op vrijstelling op deze gronden ontbreekt echter in het wetsontwerp. Artikel 15 Lpw maakt B&W bevoegd om vrijstelling van de kwalificatieplicht toe te kennen, maar alleen 'in bijzondere gevallen', en op voorwaarde dat je jongere 'voldoende ander onderwijs' geniet. De omstandigheden genoemd in lid 4 vallen nu juist niet onder enige vorm van 'onderwijs' maar betreffen andere activiteiten die in dit voorstel zinvol worden geacht.

Wij stellen dan ook voor de voorwaarden voor vrijstelling in artikel 15 Lpw uit te breiden met de in lid 4 en lid 5 van het voorgestelde artikel 4i opgenomen omstandigheden. Van deze vergroting van flexibiliteit kunnen ook jongeren vanaf 16 jaar profiteren, die met zinvolle (en in bredere zin leerzame) arbeid bezig zijn maar niet gebaat zijn bij een schoolinschrijving.

We wijzen er in dit verband op dat het al enige tijd mogelijk is om een Mbo-diploma toegekend te krijgen op basis van arbeidservaring van enig niveau, zonder dat deze arbeid direct als onderwijs kan worden gekenschetst. Gemeenten kunnen deze route naar een startkwalificatie stimuleren en bij jongeren onder de aandacht brengen. B&W kan dan bij de toekenning van de vrijstelling van artikel 15 Lpw het volgen van deze route naar een Mbo-diploma als voorwaarde stellen.

Vrijstellingen op grond van artikel 5 Lpw ontbreken

In dit voorstel ontbreken de gronden voor vrijstelling op grond van artikel 5 Lpw. Dat is ongerijmd, want voor 16- en 17-jarigen biedt artikel 5 wel vrijstellingen. Wij bevelen aan hierin alsnog te voorzien.

In het bijzonder zou het ontbreken van een regeling voor vrijstelling een probleem worden bij jongeren die zijn vrijgesteld wegens schoolongeschiktheid, artikel 5 onder a Lpw. Dezen zijn niet ineens geschikt voor schoolinschrijving als zij 18 zijn en zelf verantwoordelijk worden voor hun onderwijs. Daar moet een duidelijke regeling voor komen, en deze ontbreekt nu.

Ook een jongere die een bij hem passende opleiding volgt aan een buitenlandse school of instelling heeft baat bij een -- na zijn 18e verjaardag doorlopende -- toekenning van vrijstelling op grond van artikel 5 onder c Lpw.

Over de vrijstelling wegens richtingbezwaren, artikel 5 onder b Lpw, hebben wij opgemerkt dat de regering van zins is deze te handhaven en daar nadere voorwaarden aan te stellen.

De in dit voorstel in te stellen verlengde plicht tot schoolinschrijving berust bij jongeren vanaf 18 jaar zelf, en niet meer bij hun ouders. Maar jongeren van 18 tot 21 kunnen natuurlijk net zo goed richtingbezwaren koesteren als richtingbezwaarde ouders, ook uit zichzelf. Dit geldt temeer bij de leeftijd 18-21, omdat verreweg het meeste Mbo-onderwijs door levensbeschouwelijk neutrale instellingen wordt aangeboden. Richtingbezwaren zijn ook daartegen van kracht, volgens jurisprudentie van de Hoge Raad (ECLI:NL:HR:2017:3111).

Tot zover onze respons in deze internetconsultatie.

Werkgroep Leerplicht en Leerrecht
Vereniging voor Onderwijsrecht